

Asuntos Eterogeneos
Leidos en el año

u 687

25

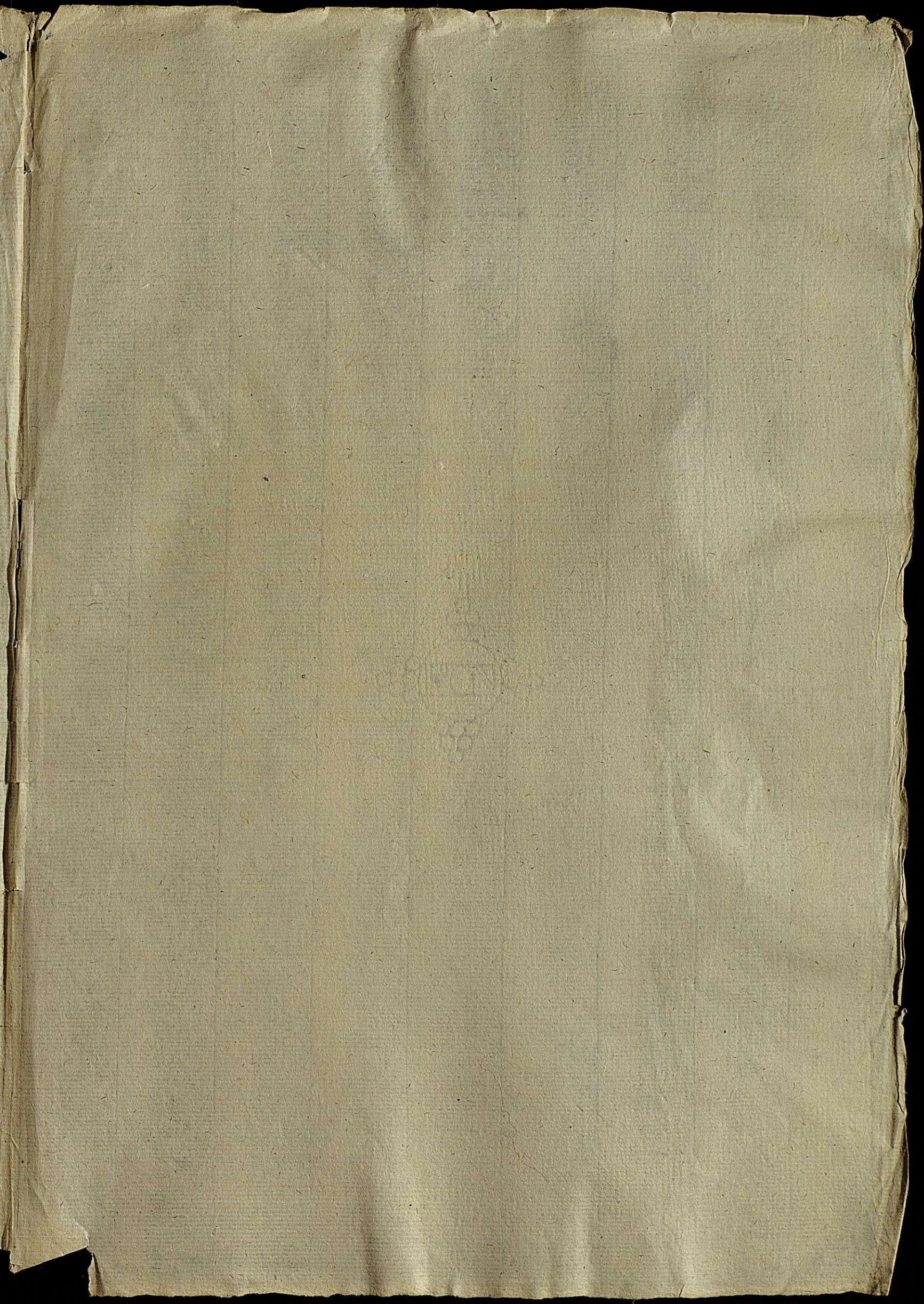
1792.

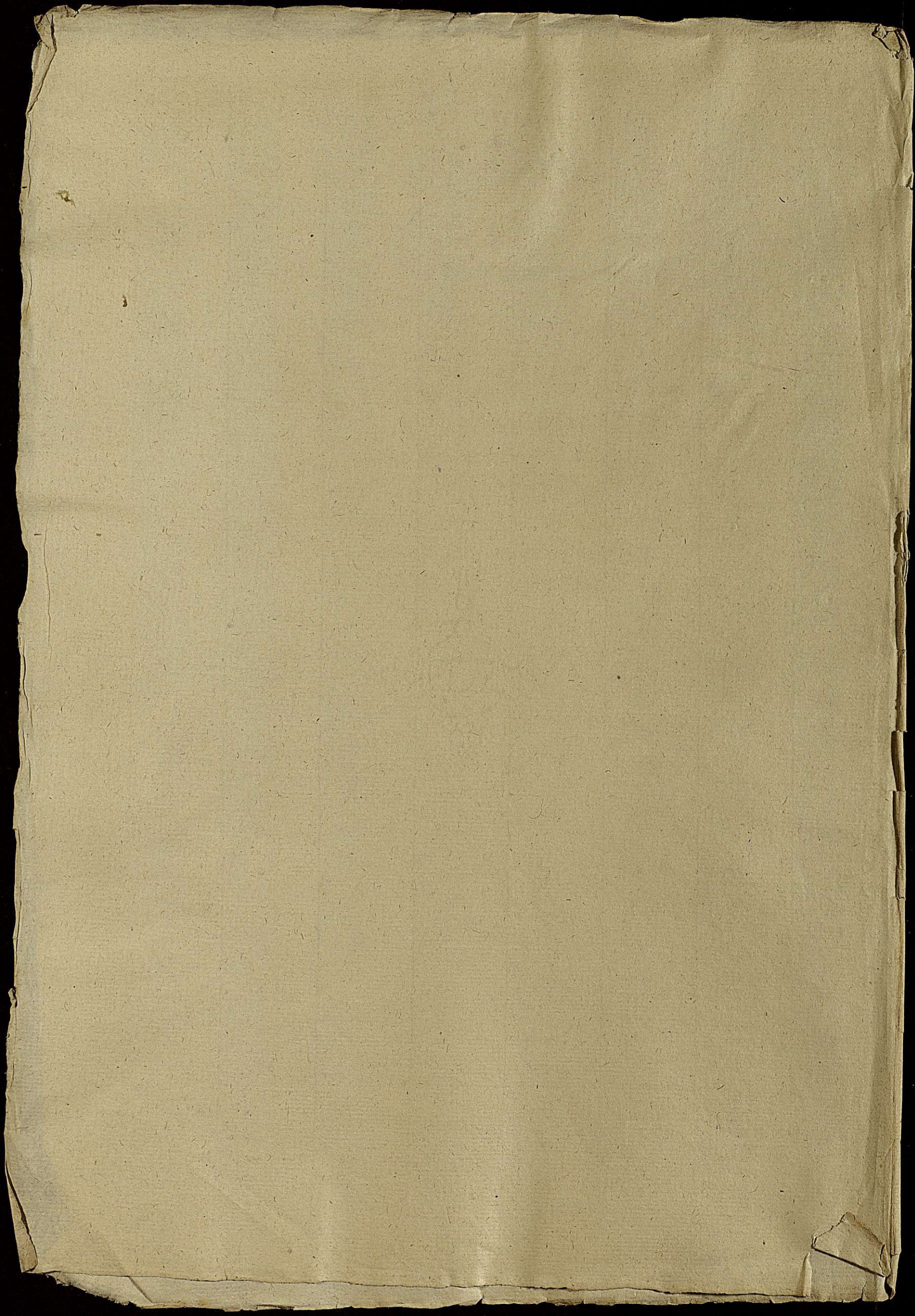
Faint, illegible handwriting at the top of the page.

1702

Anuncios heterogeneos de 1792
Enero

LC 687

8 Febrero

Quanta fuerza añade al raciocinio la motion e los afectos en la elocuencia. Por D.
Jph. Bellviges

Marzo

Abril

Mayo

Junia

July 10

Agosto

9 bre.

4 bre.

9 bre.

10 bre.

Quanta fuerza añade al Raciocinio la mocion
de los afectos en la Eloquencia.

Leida en 8 de Febrero de 1792.

Quarta feira tarde de Janeiro de 1700
de 10 de Janeiro de 1700
de 10 de Janeiro de 1700

+

Suscipere humani cordis expugnationem, ut res est inter omnia humana incepta gloriosior, ita nulla difficilius. Cetera enim omnia, magna licet et ampla sint, aut vi et ferro debilitantur, frangunturque, aut arti, et industria parere coguntur, aut improbo labore comparantur. Herculem ex antiquis Vatibus accipimus, terrarum longe divites tractus, atque inferorum infimos penetrasse, eo quod praeditus erat incredibili robore et animi et corporis. Typhim tenui lignorum acervo commisisse mari vitam suam et salutem. Dedalum per aera viam volucrum incedere tentavisse pennis mortalibus denegatis. Si autem a fabulosis ad veras transeamus narrationes, videbimus quod Alexander ille Macedo, nedum oppida, regna, regiones, sed totum etiam orbem invadet, et devincet armorum strepitu omnia perterrente, innumerisque fere stipatus exercitibus. Pyramides insuper condi mirabimur, quae nubibus propemodum obducantur: struis muros longissimos, latissimosque, adeo tenuibus superimponi columnis hortos, adeo levibus aliis suffulciri Mausoli Regis mo-

numenta, ut illi propterea dicantur pensiles, ista in
aere vacuo pendentia esse videantur.

Cum autem haec fiant artis dexteritate miracula,
qua fieri posse aliunde vix credibile videbatur; cum ferro
et armis urbium invictarum arces munitissima corru-
unt, tecta ardent, ipsi cives, ut saepe fit, in miseram
rediguntur servitutem; illorum animus ullis naturae,
nec artis viribus subditur, liber omnino perseverat.
Soli cedit facundia virtuti, solis flectitur potentissimis
armis Eloquentia. Haec est, quae cum plures provincias
expugnaverit, quam expugnare potest robur armorum,
atque manus militum, de humano corde gloriosum,
sed valde difficilem triumphum reportare valet. Haec
est, quae ipsum animum hominis liberum ad similitu-
dinem Primi liberi expressum expugnat, cogit arbitra-
tu suo, revolvit, atque vertit, qui ceteroquin adversus
cruciatu omnes, ferrum ac flammam invictu stare po-
tuisset. Haec est illa artium praclarissima, quae quo-
niam in animis hominum dominium suum exerceat,
Regina Flexanima à Cicerone nominatur.

Certum est hanc Reginam, cum in certamen con-
greditur, ut victoriam humani cordis assequatur pro
insignibus pellucidisque vertibus indui orationis varia

supellectili, pro delectis militibus et armis valida defere
re argumentum. dum momenta, aut nisi ad haec, pro
eruptione, et invasione bellica accederet copiosa am-
plificatio, ac vehemens affectuum motio, fere nunquam
triumpharet de humana voluntate. Quare fateri
debemus ad hunc triumphum plura concurrere; omni-
bus varietatibus multum in oratione juvare; plus ve-
ro valere ratiocinia, quae mentem instruendo pro-
nam et paratam reddunt, assentiendo veritati; sed
tamen nulla vis potior ad animos hominum devincen-
dos eam, quam experit. Eloquentia in excitandis affectibus
En Ep^{me} Domine, provinciam à Te mihi hodie de-
mandatam, quantum videlicet ponderis ratiocinio ad-
jungat motio affectuum in Eloquentia, quod quidem
existimo esse tantum, in sublimi praesertim genere
dicendi, ut eam, quam ratiocinia faciunt fidem adau-
geat, unde intellectus acrius convincitur, et voluntas ad
opus permovetur.

Si sic instituti essent homines à natura, ut statim
ad virtutem et honestatem intelligant, ad ea, sponte
sua ferrentur, esset omnino inutilis ars tractandorum
affectuum, neque locum habere deberet in Eloquentia;
sicut aliquando in Arcopago non habuisse legitur, eo quod

incorrupti illi iudices credebant, perturbationibus animi
non egere, ut bonum amplecterentur, apocensumque
iustum decernerent. Ornes enim homines, ait apud
Salustium Caesar, qui de rebus magnis consultant ab
odio, amicitia, et ira, atque misericordia vacuos esse
debet, et ceteris affectibus, qui rationis iudicium perversum
tunt, vel usum impediunt. Neque difficile foret affectu
um commotionem de qua nunc agimus ab Eloquentia
secernere, si de rebus placatis ac minime turbulentis,
sicut Philosophi solent, docendi causa, non capiendi lo-
quamur. Philosophi enim plures, verbis utat Ciceronis,
ornate lo^{cu}ti sunt, siquidem et Theophrastus, divinita-
te loquendi nomen invenit, et Aristoteles Isocratem
ipsum laesivit, et Xenophontis voce magis quasi locu-
tas ferunt, et longe omnium, quicumque scripserunt, aut
locuti sunt, existit et gravitate princeps Plato; horum
tamen oratio, neque nervos, neque aculeos Oratorios ac-
facies habet. Loquuntur cum doctis, quorum sedare ani-
mos malunt, quam excitare. Verumtamen cum Vir
Eloquenti saepe teneatur ostendere aliquid esse in gene-
re suo magnum, mirabile, atrox, cavendum, detestandum
fugiendum, et magna hominum pars, magis affectu,
quam ratione ducatur, et saepe meliora vident, et

approbans sequatur deteriora, ut de se fatetur Medea
illa Ovidiana, de se fatetur homo Divina, mentis Augu-
stinus, de se fatentur id. Alii plures; necesse est, ut post-
quam Vir eloquens intelligentiam veri et equi, objectis
facibus illuxerit, salutati se se incinet, eam tractet
et omni modo permoveat, ardens ardorem incutiens, sti-
muloj subdens, ut graviore hac vi ad ea pertrahat,
que vult, reluctantes licet, et invitoj.

Nec opportunum iudico auctoritatibus summorum
in hac arte Virorum motu affectuum potentiam in
eloquentia confirmare. Veteres et recentiores, quorum
magnum numerum, si vellemus, facile foret adducere, om-
nes idem sentiunt, praecipuum nempe eloquentia reg-
num in eo esse, ut vis afferatur animis, affectus exci-
tando vel sedando. Iuvabit autem coram tam sapienti
ordine, unius Ciceronis et Quintiliani de hac re profe-
re sententiam, ex his siquidem ceteri Magistri poste-
rioribus saeculis notam haurere doctrinam. Tullij autem
pluribus in locis, ac nullibi melius quam l. de Orat. hujus
vim et necessitatem ostendit, quippe in animorum motu,
omnem rationem dicendi constituit. „Omnes, inquit, animo-
rum motus, quos hominum generi natura tribuit,
peritus permovendi, quod omnis vis, ratioque dicendi, in eoru

„qui audiunt mentibus, aut sedandis, aut excitandis expri-
„menda est.“

Etiam sane fuit Quintiliani mens; etsi enim
in ea Republica viveret, que cum eo unius Imperatoris
voluntate, arbitrioque penderet, oratoribus motuum
eliciendorum facultatem adimere videbatur; lib. 6. non tantum
hanc necessitatem innuit, sed modum etiam explanat, quo
affectus rationis vim adaugent, qui est scopus totius
orationis mee. Hoc est, ait laudatus Fabius, quod domina-
tur in judiciis. Hec Eloquentiam regunt: : Vbi vero
animis iudicium vis afferenda est, et ab ipsa veri contem-
platione adducenda mens, ibi proprium Oratoris opus est.
Hoc non docet litigator; hoc libellis non continetur. Proba-
tiones efficiunt sane, ut causa nostra meliorem esse
iudices putent; affectus prestant ut etiam velint. Sed
id quia volunt, credunt quoque. Nam cum irasci, favere
odire, miserari ceperint, agi jam rem suam existi-
mant; et sicut amantes de forma iudicare non possunt
quia sensum oculorum premit amor, ita omne inquiren-
de veritatis rationem iudex amittit, occupatus affecti-
bus; astu fertur, et veluti rapido flumine obsequitur.
Vbi notare oportet tria precipue docere Quintilianum
in hoc capite, omnia ad rem nostram pertinentia. Pri-
mum quidem affectuum motionem in iudiciis dominari,

et Eloquentiam regere. Deinde hoc esse proprium et singu-
larem Oratoris opus, vim afferre iudicibus, ac auditoribus, eoque
abducere à subtili Contemplatione veritatis. Demum
quid nudum ratiocinium efficiat, quidque efficiat amplifica-
tionem commotionum, affectibusque conjunctum probationes
quàmquàm firmissimam esse, seque, ac exiliter proposita
efficiunt plane, ut rem nostram iudicent auditores proba-
biliorē, meliorem, veriorē; interea tamen tepida mane-
bit voluntas, repugnans, et in suo proposito pertinax. At
verò sint probationes verbi et rebus ad motum animorum
idoneis animatae, et fiet, ut cum ardenti oratione audi-
tor incaluerit abducatur mens a morosa speculatione
veritatis, in quo unice antea versabatur, et tunc animus
quàmvis probationes leves sint vel levisima, vehementia
affectus oblectat et occupat, victrici illi vi, repente cedit
rapiturque quocumque intendit Orator, ad modum amon-
ti qui cæco impetu strahitur in objectum, vel sicut qui
rapido torrente defertur, quin ullam habeat resistendi
facultatem. Quare vide Ep^{me} Domine, quantum polleant
in magifico dicendi genere, animorum motus, cum ab
illis non modo argumenta firma, firmiora fiunt, sed
etiam imbecilla fiunt quodammodo graviora, et aptiora
fidei faciēda. Nec te moveat, quod afferimus morum

animorum omni argumentationi vim addere ad faciendam
fidem. Et enim, etsi fidem facere videatur esse proprium argu-
mentationis finis, sicuti affectuum est per movere volun-
tatem; tamen et fidem facit argumentatio, et fidem
facit affectuum motus, diuisis tamen ratione. Argu-
mentatio namque fidem facit simplicis rationis expo-
sitione, subtiliter enucleando singula, lucens rebus addendo
illo dicendi genere, argumenti accommodato, conciso vi-
licet ac tenui, quod solum partem intelligentem ferit, at
affectuum ^{com} motio, que nunquam est sine amplificatione
illud ipsum magis inebriat, finem deducit, ne facilius aures
pretervolet; et plurimas in acervum congerens, pertur-
bat, premit animum audientis, adversarium suffocat
precepi volubilitate, sententiarum pondere, et verborum
gravitate, orationis ubertate et magnitudine, nedum
expugnat voluntatem, sed mentem etiam impellit, ut
multo firmitus, rebus, quibus fidem adhibuerat, adhereret.

Tam vero discrimen istud, quo conhibetur fides
per argumenta sicce proposita, et quo augetur per
ipsa, ut affectibus conjuncta, quivis clarius intelliget in
Orat. Tullii pro Mil. Nuda oratione forte dixisset
Orator odio habendum esse Clodium: quoniam sceleratissi-
mus quisque est odio habendus, nec est in Republ. reti-
nendus. Clodii autem scelera omnibus, hac luce, notiora

sunt, quidni ergo civis reuerentissimam Clodium diutius
perferent? Haec autem quamquam convincere mentes
idonea sunt, arbitratur nihilominus aliquos civis et bo-
num velle Clodii, ipsi quoque posse diligere reuerentium.
At dum hoc amplificat argumentum, et affectibus habentem
laxat ipse Orator odio percitus, odium patris omnium civium
adversus Clodium accendit. Dura mihi mediis fidiis, iam
fortuna populi Rom. et crudelis videbatur, quae tot annos
illum in hanc remp. insultare videret, et pateretur.
Polluerat stupro sanctissimam Religionem: Senatui gravissima
decreta perfregerat: pecunia se patam a iudicibus rede-
merat: vesperat in tribunatu Senatum: omnium ordinum
consensu pro salute Reipubl. gesta resciderat: in patria
populerat, bona eripuerat, domum incenderat, liberos, con-
jugem ipsam vesperat: in Pompejo vesperat bellum indi-
perat: magistratum, privatorumque cedes effecerat: domum
mei fratris incenderat: vastarat Etruriam: multos sedibus
ac fortunis effecerat: instabat, arcebat: capere eorum amen-
tiam, civitatis, Italiae, Provinciae Regna non poterant: ini-
debantur iam domi leges, quae nos patriis servis addicerent.

Quod si Orator dominatur Principibus, milites exarmat,
de hostibus triumphat, durissimas quaque mentes, velut Orphe-
us emollit, tenacissimos animos, velut Amphian inflectit, frigi-
dissimos inflamat, ardentissimos remittit, et sedat, cui hoc

tyranni quam in cordibus omnium exercet, nisi incredibili vi formationis affectuum tribuenda est? Quomodo Oratore exultante, qui audiunt subsilirent, commiserante impermiserent, erigerentur pollicente, indignarentur exprobante, commendante diligerent, iracerentur exardente, remittente demum conquiescerent, nisi ex Oratoris vultu oculis, manibus, verbis ac sententiis, innumeri pene ictus cordi animis infingerentur, quibus eo, quo vult Orator, affectu rapiuntur? Sed pleni sunt omnes libri Aretorum huiusmodi victorias, magis animorum motibus debitis, quam rationum momentis. Quomodo perditae luxurie adolescens Atheniensis Polemo ex infami paneone maximam Philosophum exarsisset, nisi vehementem Democriti oratio intus totum cor ejus occupasset? Ponite vobis ante oculos adolescentem, sine gravem, unguentis ~~et~~ delibutis, vertis capite redimita, pelluuda veste aula Democriti intrantem, ut Philosophum, ejusque procepta irrideat. Quam longe Polemonis animum abesse arbitramini, ut a tam perditis ista deducant languida argumenta Philosophi? At ubi Democritei gravem, incitatam, vehementem & modestia et temperantia ex tempore conficit orationem, ita Polemo respicit ut in ipso Gymnasio coronam de capite projecit, brachia intra pallium, reduperit, oris hilaritatem deposuerit, totam luxuri-

am reliquerit.

Quid de Cicerone dicam? Nonne hoc orationis imperu-
sape adversarioꝝ de satu omni defecit? Nonne summo Ora-
tori Hortensii verba eripuit pro familiari reo oraturo?
Nonne hominem audacissimū Catilinam in senatu accu-
satum obmutescere coepit? Nonne Curionem Patrem in
privata causa, magna, et gravi respondere incipientem
compulsit ut subito accideret, cum sibi venens ereptam me-
moriam diceret? Quid de ejusdem Ciceronis miserationibꝫ
loquar? Cum enim in civitate plures essent Principe Orato-
res, qui dicerent, perorationem omne Ciceroni relinquebant
sienteꝫ in misericordia cienda, omneꝫ alioꝝ ingenio mag-
noꝝ antecellere. Unum tantum dicam (cujus te non ignarū
arbitror) ^{Sp. me} Domine, et in quo nescio quid ponderis, affectꝫ
argumentū addiderunt.) Casarem domo sua prodire, et qui-
dem animo non ignoscendi Ligatio, quin imo se munire
statuerat. Contra Ciceronis argumenta. Vis autem Ciceronis
perorationem in senatu audivit, dolore contractꝫ, amplius se
continere haud potuit, Cloquentia vi cecit, atque Ligario pe-
percit.

Denique si de triumphis Cloquentia generatim spectata
ad eos, quos sacra reportat Cloquentia, progredi libuerit, idem
omnino judicium ferendum erit, ad eos nempe, affectꝫ tantū
ponderis ratiōnis adungere, ut plusquam argumenta, affect-

tuy animi valeant, tum apud rudem populum qui rationum pondus parum perpendit, tum apud eos, qui supra vulgus sapiunt. Et si de orationibus quibusdam ad populum Christianum habere solitis sermo noster est, fortasse non dubitabimus asserere, in pluribus argumenta esse omnino otiosa; cum fideles Christi plerumque haud ignorent, quid bonum, quid primum, quid verum, quid factum sit; in omni autem oratione sunt affectus necessarii: his enim factibus, et stimulis accenduntur, ut non solum assentiant, sed etiam id quod iam bonum ~~certis~~ censeant, agant.

Sic Traianus, et alii caeterique Vates, sic Paulus et alii Apostoli, non contenti docere sese in mentes iniungunt, et pugnant instantique sermone succedunt: sic ad actiones honestas melius homines perducebant gravissimi quisque et sanctissimi Ecclesiae Doctores, qui saeculis omnibus floruerunt: sic expugnare Reges, premere potentium libidines, idola à regnis evertere, eradicae cordibus vitia, virtutes serere, novos mundos ad fidem Christi adducere consecuti sunt. Quorum opera, quandoquidem spectabili in luce sunt posita, et manibus omnium trita, alienum importunumque foret, hic varia exempla congerere, quibus et oratio nimis exerceceret, et tuae, ^{ex} Domine, aures offenderet, quem in hac sententia esse certò scio, quod argumenta ad eloquentiam sive sacram, sive profanam attentione, affectibus nudata, jejuna, infirma, ingrata sunt: quod

in affectibus stat peruationis spiritus, et animus: et propterea
quod numquam nudus, et siccus Orator, quamquam accu-
rata dictione delectet ut teneat; lecti ratiocinii arguat
ut instruat, numquam finem suum attinget inclinanda vo-
luntatis, quo intendit, numquam ceteros homines ad aliquid
vel credendum, vel agendum, vel omittendum propellet, nec
vim afferet animis, qui ~~in~~ isti arti tractandorum affectu-
um non incubuerit.

Dia ⁴ de Febrero del año 1792

Jph Bellonze P. Bro.

in officio...
quod...
non...
ut...
lucro...
vel...
non...
non...

1777
1777
1777